

(частина «Кугіе»), де оркестр здебільшого підтримує хор, створюючи фон і ритмічну основу

З іншого боку оркестр може виконувати активнішу роль і стати рівноправним учасником з хором, якщо вимагає музичний задум цього твору.

Найбільш яскравим прикладом цього є вищезгадана сцена грози з опери Дж. Верді «Отелло», де оркестр є не тільки повноправним учасником дійства, а іноді навіть відіграє у ньому головну роль.

Виконання оркестрових партій є складним завданням для піаніста-концертмейстера, оскільки вимагає не тільки майстерного володіння технікою гри, а й вміння за допомогою виконавських виразних засобів імітувати звучання широкої палітри симфонічних інструментів.

Олена Рукіна

ФОРМИ РОБОТИ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА У КЛАСІ ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Реалії сучасного життя ініціюють процес трансформації у всіх сферах людської життєдіяльності. Пандемія Covid-19, безжалісна агресія і напад росії на Україну — обумовили зміни діяльності багатьох учасників освітнього процесу, які проявилися в першу чергу активним впровадженням форм дистанційного навчання у закладах вищої освіти України. На практиці виявилось, що викладання теоретичних дисциплін в онлайн форматі не викликає великих проблем, його трансформувати простіше. Проте, проведення практичних занять, зокрема у музичній галузі, містить низку численних питань, які необхідно вирішувати концертмейстеру: «Які перспективні напрями роботи при онлайн навчанні?», «Які можливі шляхи впровадження нових форм при роботі із здобувачами освіти?» та ін.

Незважаючи на існуючі дослідження щодо впровадження інноваційних форм дистанційного навчання у сфері музичної освіти Л.Васильєвої, В.Зорін, І.Кравченко, А.Краснової, М.Ярославцевої, С. Пехаревої, — достатньо ґрунтовного вивчення та аналізу здійснення професійної діяльності

концертмейстера у класі хорового диригування в умовах дистанційної освіти немає.

Мета даної доповіді полягає у розкритті особливостей роботи концертмейстера в умовах дистанційного навчання. Серед завдань дослідження: 1) виокремлення основних форм взаємодії концертмейстера з викладачем та здобувачем освіти під час занять з хорового диригування; 2) репрезентація засобів їх здійснення в онлайн-форматі.

Науковці характеризують дистанційне навчання як «технології, що забезпечують надання здобувачам освіти основного обсягу наукового матеріалу, інтерактивну взаємодію між здобувачами освіти й викладачем (концертмейстером) у процесі навчання, надання здобувачам освіти можливості самостійно працювати з навчальним матеріалом» (Краснова, Ярославцева, Пехарєва, 2020, с. 167). Використання програм Zoom та GoogleMeet сприяє створенню якісного та результативного навчання у циклі теоретичних дисциплін та першого періоду (музично-теоретичного) вивчення хорового твору у класах Хорового диригування. Отже, розглянемо дистанційні форми, які, на наш погляд, можна використовувати в роботі у класі хорового диригування.

Дистанційна форма навчання викликає необхідність перебудови і адаптації таких традиційних методів у класі хорового диригування, як спостереження, репродукція, порівняння, аналіз, самоаналіз, обговорення, поступове ускладнення завдань. Мова йде про те, що викладач не має можливості спілкуватися і впливати на дії студента у живому спілкуванні, — коли замість погляду підтримки, замість слова, що підбадьорює учня перед виходом на сцену — екран смартфона. Відбувається збіднення емоційності, губляться навички комунікації. Він спостерігає і аналізує дії здобувача освіти на екрані монітора, резюмує відео-записи, тощо. Крім того, на очних заняттях з хорового диригування здобувач освіти опановує диригентські засоби під акомпанемент концертмейстера, — саме таким чином у студента розвиваються навички керування виконавським процесом.

Під час дистанційних занять з хорового диригування нема можливості досягти синхронізації гри концертмейстера та диригування студента. Це пояснюється різницею у швидкості проходження сигналу. Як наслідок, по-перше, порушується синхронність між звучанням фортепіано і мануальними жестами; по-друге, «зависає» зображення; по-третє, погіршується якість звучання інструменту.

Саме тому, в умовах дистанційного навчання, провідною формою роботи концертмейстера є створення якісного, професійного аудіозапису хорових творів а cappella та творів великих форм (кантати, меси, ораторії, хорові сцени з опер тощо) з інструментальним супроводом, що становлять репертуар навчального плану здобувача освіти.

Ефективним засобом на початковому етапі вивчення хорового твору є записи одного і той самого твору, або найбільш складних його фрагментів у різних темпах — у повільному на етапі розучування, в оригінальному — для концертного виконання. Вищеназвані форми роботи є ефективним способом для допомоги здобувачеві освіти під час розучування та подальшої інтерпретації творів.

Незважаючи на проблеми з різницею швидкості сигналу інтернету, доволі ефективною формою взаємодії викладача, концертмейстера та студента є виконання хорової партитури концертмейстером і диригування студентом в онлайн-трансляції. Експериментування «наживо» дозволяє протягом заняття винайти вірний темп, динаміку і штрихи, відповідно композиторському задуму. Така форма роботи активізує творчі пошуки і уяву студента, надає можливість конкретизації бачення інтерпретації твору, посилює відповідальність студента за отриманий результат виконання твору.

Отже, робота концертмейстера в умовах дистанційного навчання ґрунтується на провідній формі — створенні аудіо-записів творів та їх фрагментів, які використовуватимуться під час самостійної підготовки до занять здобувачів освіти.

Список використаних джерел:

1. Васильєва, Л. (2017). Досвід формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до використання технології дистанційного навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 7, 48–58.
2. Зорін, В.В. (2018). Методичні аспекти роботи піаніста-концертмейстера у хореографічному класі. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 65, 42–45.
3. Кравченко, І.А. (2014). Специфіка роботи концертмейстера хореографічних дисциплін. Мистецька освіта в Україні: Проблеми теорії і практики: тези за матеріалами Всеукр. наук.-метод. конф.-семінару. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 120–122.
4. Краснова А. В., Ярославцева М. І., Пехарева С. В., (2020). Методи й форми підготовки здобувачів освіти до науково-дослідницької діяльності в умовах дистанційного навчання. *Інноваційна педагогіка*, 28, 165–169.
5. Некоторые проблемы дистанционного онлайн-преподавания музыкальных дисциплин. URL: <http://herbalogya.ru/music/vocal/dist-obr.php> (дата звернення: 24.11.2020).

Марина Фісун

СПЕЦИФІКА ВИКОНАННЯ ТВОРІВ КАНТАТНО- ОРАТОРІАЛЬНОГО ЖАНРУ ТА ОПЕРНИХ СЦЕН В АНСАМБЛІ ЗІ СТУДЕНТОМ-КОНЦЕРТМЕЙСТЕРОМ

Перед тим, як перейти до основної теми доповіді, я хочу зупинитися на деяких аспектах роботи концертмейстера в класі хорового диригування. Як правило, піаністи приходять на роботу на кафедру диригування після закінчення фортепіанного факультету ЗВО, де головна увага приділялася сольному виконавству, хоча під час навчання вони вивчали концертмейстерське мистецтво в класі вокалу, камерного ансамблю, проходили практику. Але, починаючи працювати в хоровому класі, піаністи стикаються з особливими вимогами, специфікою хорового мистецтва.